

П. и в. 1944

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

СРПСКИ НАРОД

Ратовање противу деце и жена

Народи су називали Енглеску перфидни, вероломни Албисон, научени искуством да никада не треба веровати Енглеској, која ради својих интереса жртвује све, газећи и своју реч и своје обавезе, кад је то потребно. Али после злочина од 16 и 17 априла, који својим варварством превазилази све што се могло замислити о Енглеској, код српског народа појам Енглеске постаје истоветан са појмом кукавичлука и мародерства.

Због злочина који су Енглези извршили над Београдом и над српским народом они ће вечито носити жиг кукавица, који убијају децу и жене, место да мушки и јуначки приме борбу са непријатељском војском. У своје себичњаштву да сачувају себе, своје главе и своју крв, они беже да се на бојном пољу са оружјем у руци боре часно и витешки са својим непријатељем, остављајући на миру цивилно становништво, жене и децу.

Злоупотребљајући могућности савремене технике, Енглези су својим начином ратовања изазвали дегенерацију рата, одузели му сваку моралну вредност. Од када постоји света и века, ратове су водили војске појединих народа и једна од културних тековина човечанства било је строго разликовање војника од грађанина, који је уживао заштиту међународног права.

Али Енглези у друштву са Американцима измислили су нов начин вођења рата који ће остати забележен у историји као најкрвавији, као рурло цивилизације, као враћање у најпримитивнија времена историје или боље преисторије, за која се мислило да се никада више неће повратити.

Тај енглески начин ратовања своди се на ваздушни терор углавном, као на најјефтинији начин ратовања. Терористици нешто и отворене градове под изговором уништавања војних и индустријских објеката Англо-американци мисле да добију рат. Место да дају милионске жртве, освајајући Европу, они мисле да помоћу технике, жртвујући минимум својих људи а бездушно убијајући жене и децу европских народа, присиле Европу да прихвати њихово господарство.

Зар један од пилота, са једнога оборенога авиона, није изјавио да Англо-американци сматрају да је то ефикаснији начин вођења рата, јер се постижу велики резултати са минимумом жртава? Што се тиче „инвазије“ он је са осмехом самоуверења говорио да је непотребна и да је довољан ваздушни терор. Ово је непобитни доказ о цинизму Англо-американца, који хоће да добију рат без проливања своје крви, већ масовним убијањем, на мучки начин, невиних грађана, нејаке деце и жена. Не ратују Англо-американци са војском Немачког Рајха, која мушки и витешки прима борбу и даје прилике Англо-американцима да лице у лице, прса у прса, војник против војника, одлуче судбину Европе и света.

Сви знамо како изгледа англо-америчко ратовање у Италији, које је омогућило Бадолџева издаја, да се и деца смеју сантиметарском напредовању осме и друге армије. Не, Англо-американци не мисле да добију рат на бојишту него путем ваздушног

терора у коме треба да страдају хиљаде и хиљаде европске деце и жене.

Наш народ има витешко схватање рата и до јуче није могао веровати да ће један велики народ применити тако бездушно сва сретства противу народа, којим сматра као његов „савезник“. После узастопног бомбардовања Ниша и Београда, у којима је страдало толико много невиних жртава, и који се не могу правдати никаквим војничко-стратигијским разлозима, у свести и у души српског народа избио је необузданом силином страшан гњев и револт противу Англо-американца. А може се рећи, да је исто тако завладао и један дубоки презир према енглеском и америчком народу.

Иако смо мали народ, од многих сматран некултурним, ми данас као жртва цинизма и бездушности ових великих народа, усуђујемо се да изразимо наше дубоко презирање због кукавичлука и подлости великих, т.зв. културних народа. Стотине и стотине невиних жртава палих због себичњаштва и кукавичлука Англо-

Американца траже одмазду и српски народ са својом вером у Бога и у његову правду сигуран је да ће тешка казна постићи бездушне Англо-Американце.

Вапај за правдом целог једног народа мора доћи до неба и до Бога и он се не може оглушити о тај глас народа.

Влада је упутила и апел Међународном Црвеном крсту да он својим ауторитетом спречи понављање ваздушног терора над Београдом и српским народом, очекујући моралну помоћ од целокупнога цивилизованог света. Владин Комесар за Београд г. Драги Јовановић изнео је страховит злочин Англоамеричких ваздушних терориста, чије бомбе место „војних објеката“ погађају најсветије храмове људскога милосрђа, породилиште и дечија склоништа, уништавајући породиље, новорођенчад и другу нејану децу.

Ничим се не може оправдати овакав злочин и никада Англо-американци неће моћи опрати ову љагу, коју су нанели не само себи, него и самом појму човека. Дубоко ожалостени са

болем који раздира наша срца, ми смо мирно и достојаствено преживели ову несрећу, спремни да исто тако сачекамо и нове недаће, али уверени да овакав злочин не може проћи без казне. Реакције народног духа већ се појављују. По зидовима Београда сам народ невштом руком испицује: „Доле Енглеска!“ „Смрт Великој Британији!“, што најречивитије говори о расположењу народних маса.

Англо-америчке бомбе не само да су уништиле многе животе и починиле велике материјалне жртве, оне су још више уништиле за сва времена поверење у Енглезе и Американце и код последњих њихових присталица. 16 априла значи коначан крај свију илузија о ослободилачким намерама „савезника“. Јасно је сада и детету да Енглезима није стало до српског народа, већ жртвују све ради постигнућа својих империјалних циљева. И цео народ данас увиђа колико су биле далековидне и пророчанске речи његовог највећег државника Николе Пашића, који је говорио: „И унке своје учићу да мрзе Енглезе.“ „С. Н.“

Солидарност и дисциплина

Мучки напад англо-америчких гангстера Београд је дочекао у највећем изненађењу, јер није могао веровати да ће бити предмет гангстерских подвига на сам дан великог хришћанског празника Христовог Васкрсења. У ранијим ратовима на самом бојишту, у самим рововима прећутно владало је заштите, примирје у данима светлних празника Божића и Ускрса. Зато нико није мислио на могућност овакога страховитог препада који нема никакво војничко оправдање.

Али Београд се показао веран својој прошлости и самом себи да храбро и стојички подноси сва некушења и да лаје, не попућују крваве жртве. Без твудне панике Београд је у достојанству бола и у примерној дисциплини издржао нечовечне нападе англо-америчких ваздушних терориста. Властни готово нису имале ни где да интервенишу а ред и мир сачувани су и одржани у потпуности.

Како долникује грађанству престолног града, оно је у пуној дисциплини и великој солидарности дочекало и издржало бомбардовање. Поред бола за невиним жртвама, ми ипак можемо да будемо задовољни собом, јер огромна већина може се рећи готово сви београђани били су на достојној висини.

Мали је број појединаца који су у овим часовима опште несреће мислили само на себе или су покушавали да искористе општу недаћу. Зато треба још оштрије жигосати онај мали број несавесних појединаца који на ма који начин кварили су солидарност и дисциплину Београда.

Ми верујемо у реч Владиног Комесара за Београд и Претседника Општинског Драг. Јовановића да ће најстрожијим казнама па и смрћу, казнити све оне који покушавају да искористе ову народну несрећу у циљу богаћења или праћења нереда.

Ред и дисциплина морају бити сачувани по сваку цену и свако ко се о-

грешни о њу мораће да искупи тешке санкције да би Београд могао да обнови свој живот и да настави своју кнежу.

Зато чинимо апел на све Београђане да будно мотре да нико не покуша да прави неред и ствара панику. Позивамо их да више него икада руководе се само осћањем солидарности према својим суграђанима угушујући у себи све еготијичке побуде.

Позивамо их исто тако да покажу смисао за највишу дисциплину која је данас потребна као насупини хлеб. Не сме се више поновити 6 април, када смо под утицајем деструктивних сила показали осуетво солидарности и дисциплине.

Позивамо најзад здраве и способне београђане да не чекају позиве ниги принудно упућивање на рад, него да

бар свесни родољуби пруже сами добровољно своју помоћ у радницама на откопавању и обнављању Београда. Велика је срамота за нас све да се десило да иједан наш суграђанин погине испод рушевина зато што му се на време није прикључило у помоћ. Зато сви београђани треба да похитају у спешности за откопавање и обнову Београда која је организовао Владин Комесар г. Драги Јовановић.

Потребно је исто тако да сви слојеви грађанства у Београду и околини продуже да показују предисредљивост према настадалим и избеглим београђанима. Нарочито апелујемо на све београђане да сву своју пажњу и љубав поклоне слабој и нејаккој деци, која су наша нада и узаница и која уз то у што мањој мери треба да осете несрећу.

ЖРТВА СРПСКОГ НАРОДА

„СРЕЂАН ВАМ УСКРС, СРБИ ПРАВОСЛАВНЕ ВЕРЕ.“ честитао нам је преко лондонског радио највећи хришћански празник наш велики пријатељ г. Харисон на први дан Ускрса. У подне смо добили „гопале“ честитке од англо-америчких бомбардера. Многи су сматрали да је то цинизам најгоре врсте. Можда то и јесте цинизам, нешто зашта нема израза код цивилизованих народа, али људе који позивају Енглезе то није ни мало изненадило.

У том поступку Британаца они су само евидели оно што смо сви требали одавно да знамо: Срби треба да послуже као некултурна маса, који ће својом крвљу да бране једну империју, која се из темеља љља.

Али, Срби су овога пута доказали да могу послужити мишљење које о њима има Енглеска. Истина, Срби је страшно непосерљив и тражи да све сам види својим очима: он не верује

да ми неко зло мисли када тако лепо прича о чисти, о српској храбрости итд., као што уме лепо да исприча г. Харисон и још многи наши енглески пријатељи.

Они не верују и то да су Енглези бомбардовали „савезнички“ Париз и побили хиљаде невиних Француза. Он, најзад, није веровао ни да су британски бомбардери потпуно разрушили Ниш. Како да верују и то, када је радио Лондон јавио да је бомбардована само железничка станица. Овде има један изузетак: Нишлије им нису веровале. Данас сада хиљаде жена и деце леже измрцварени у рушевинама, не верују им ни београђани, а више ни један Србин. Дакле, мало доцкан али још увек на време.

Бомбардовали су Београд. Нека им. Ми ћемо саградити већи и лепши. Док

(Наставак на другој страни)

Берлин и европски градови под англоамеричким ваздушним тер

Да ли може да буде мирног и срећног живота у вароши, која је толико пута нападнута бомбама из авиона, да се може већ сматрати као саставни део фронта?

Да ли у таквим градовима, који често пута проживљавају ноћи изнуђене напорима тешке борбе, има места обичним ма и најскромнијим животињским радостима свакидашњице?

То је питање, које често пута поставља онај, коме се срећа утолико наменила, што га је поштедела (можда привремено) свих тежоба савременог рата. У њему се крије не само радозналост него и инстинктивна тежња да би се спознало оно, што је другима помогло да мирно и са стожичком стрпљивошћу подносе ударне претвртљиве ратне судбине.

Ако се за пример тешко бомбардовањих вароши узме Берлин — а он је то сасвим и заслужно — онда ће сви посматрачи моћи да виде необични феномен савременог рата. Једна милијонска варош, која је још до пре неколико година претстављала огромно жариште културе, стварања, напретка и изградње данас је претворена у непрегледну барикаду, где су све манифестације живота жртвовали ратноме молуху. Јер данас Берлин је тврђава, у којој се живи у знаку највећег самоодрицања, и која подноси ударце судбине не само стожички, него чак и са извесном велрином, коју може да разуме сваки онај, који проведе ма и најмањи део времена у кругу берлинаца, и ко заједно са њима проживи тешке часове ваздушних напада.

Има много људи, који сматрају, да је становништву немачке престонице изванредно тешко, и да су берлинци на крају својих снага. Нипта нема нетачније него глупа претпоставка. Разуме се, да у тој тешкој угроженој вароши нема више пријатног живос-

та, и да су жртве које становништво подноси изванредно тешке. Али дух који влада у немачкој престоници и сти је онај, који даје обележје државној војници на фронтима. Сваки онај, који је прошао кроз ратна искушења као борац на фронту може да разуме расположење, које данас влада душама берлинаца. Јер данас је немачка варош исто што и фронт. И чим су чешћа непријатељска бомбардовања, то се све више формира чврстина дневног отпора, који се јавља код становништва.

Историја не познаје ратове, у којима дужност борца имају сви чланови народне заједнице. То је закон, који нам доноси најновија форма садањег светског обрачунавања. Већ сада је сасвим јасно да су Немци на томе тешкоме пољу данашњег рата положили свој животни испит са највећим успехом, који се може уопште претпоставити.

Психолошки ефекат са бомбардовањима више се не постижева. Он пада у аритметичкој прогресији. И што је већи постотак разрушених зграда, то је све већа решеност становништва да у рату издржи до краја. Данас је појам о вредности приватне својине постао у бомбардованим варошима Рајха само релативан. Зар може много да вреди кућа, која сутра може да буде порушена? Зар имају неко значење ствари, које за неколико дана могу да постану плен ватре?

Немци се данас више него икада боре за победу. Све друго је мање важно. Британски и амерички бомбардери порушили су много материјалних добара и напали су немачки ратни потенцијал. Али они су заострили осећања немачког народа. Што су чешћи напади, и жешћа разарања, то је већа решеност најширих слојева немачког народа да из-

држи до краја и да пружи највеће жртве.

Немац је свестан да се мора борити до победе. Англосаксонци томе убеђењу дају највећу подршку својим упорним бомбардовањима. Појава Совјета у Европи само је тачка на „и“ једног схватања, које је данас више него икада овладао душама немачког народа. Отуда Европи не сме да буде чудно, што се борба Немачке јавља све више и све жешће на фронтима континента као елемент, са којима не могу да се праве комбинације, какве су могле да се раде пре двадесет и шест година. Живот је кренуо даље, и донео извесна нова правила и нова схватања. Ма колико импресивно деловале случајне сличности између овог или оног ратног догађаја и поменутих ратних епоха, здрави нам разум говори увек нову истину: овај је рат револуција, и он као такав треба да буде третиран од свакога, ко жели да схвати праве карактеристике савременог збивања. Онај, ко то не разуме, није оспособљен за исправно третирање разних на око изолованих догађаја у свету.

Стари свет умре. Зар није огромна револуција, ако данас човек без сузе у оку и без очајања у срцу стоји над рушевинама сопствене куће за коју је радно цео свој живот? Или, зар није револуција ако готово цео један континент ради и ствара користећи се папирним новцем, иза којег нема златног покрива? У хуктању рата Европа није још схватила шта се са њом одиграва. Она још живи у сновицима неповратног старог. А ново време већ је прихватило њене конструктивне снаге и упрело је у своја кола. То Ново је силно, велико и значајно.

Један индиски научник рекао ми је хладне децембарске вечери у Берлину једноставну истину:

„Рат је као јаје. Док је у кокошки, дотле је још у њеној власти. Чим се појави на светлу дана, оно почиње да живи својим сопственим животом. И кокошка губи над њиме сваку власт!“

Можда још никада није ово интересантно поређење нашло на већу потврду него што је то случај са савременим догађајима. Велико светско разрачунавање отпочело је због коридора и Данцига. Где су догађаји стигли до данас? На колике крајеве земаљске кугле су успели да се рашире? И којим ће током кренути до завршетка, који поред свих претекцивања, обавијен маглом неизвесности? Обрисе велике духовне револуције већ су сасвим јасни у земљи одакле је покрет нашао свој први замах. Национални социјализам данас маршује упоредо са великим духовним променама, које доноси рат на својим крилима. Народ, који броји преко осамдесет милиона припадника, и

који данас диригује судбином, носилац је нових материјалног и духовног целокупне европске заједнице.

Разуме се, да те нове материјалне појаве не могу увек да буду најбоље и најприкладније манифестације идеалне сарадње између народа на европском континенту. Оне су још у сасвим сировоме, понекада и непотпуној изградњи, у гледале светло дана. Њихове форме биће дотеране чврстом логиком савремених збивања. Отуда треба препустити даљњем трајању рата да оно каже и у томе погледу своју одлучујућу реч. И као што су многе непотпуне појаве које су пратиле као сејка акције немачких трупа на почетку рата данас сасвим нестале, тако ће до краја рата отунети и многа оштрица која се је испречила на путу споразумевања између европских народа.

Отуда и бомбардовања вароши, које постаје све више универзална појава патње целокупног континента, претставља степену ка приближавању и споразумевању. Истовремено она ће убрзати и реализовати све оне појаве металне и материјалне револуције, које су данас очигледне у Немачкој, и провести их у животу целокупног европског континента.

Српски народ сада је уверен последњима ваздушних напада. Београд и Ниш окусили су оштрину и немилосрдност садањег великог светског обрачунавања. Зато биће пре свега потребна духовна чврстина и несаломивост. Јасно је, да пре свега треба уклонити све последице старог и болесног стања, и сатрти све фаталне предрасуде. Истину треба јасно и куражно погледати у очи. Будемо ли то постигли, онда ћемо постати свесни, да нам нема већих пријатеља и савезника од нас самих и да је зато наша национална слога и јединство предуслов за даљни биолошки опстанак. Исто тако биће нам разумљива неопобитна истина, да политику нашега народа може да води у овоме моменту само онај који је савременој стварности погледао храбро у очи, и који је повукао све консеквенце из стварног стања у којему се јави народ налази уочи пете године највећег разрачунавања откако постоји човечанство.

Највећа је заблуда очекивати брзи крај рата, и „ослобођење“ које би требало доћи без великих жртава са било које стране.

Немачка је данас на ударцу сутра то већ може да буде нека друга земља. Али Немачка је свој духовни испит већ положила. Она је ушла у збивања савремене ратне револуције оспособљена. На нама је да одатле повучемо све потребне консеквенце и наук.

Др. Никола Маринковић

Владин Комесар за Београд — Драг. Љ. Јовановић

Поред других ствари које је социологија деветнаестог века утврдила је и ова: да судбина једне земље највише зависи од стања у престоници.

Шта значи престоница у ајдну земљу најбоље је изражено у оној француској изреци: „Париз то је цела Престоница је глава земље и, по социолошком закону имитације, узор за провинцију.“

Све велике промене у политичкој историји европских земаља, све велике револуције одиграле су се у престоници: провинција би само примила свршени чин.

Кад је наша земља 1941 године претрпела с'ом на бојишту, било је бојазни да у земљи не завладају хаос и анархија а највећа је опасност била да се што догоди у престоници.

Али још спочетка предузета је борба против нереда, и она је крунисана

на пуним успехом — захваљујући енергији Драг. Љ. Јовановића и захваљујући снажној подршци и пуном разумевању које је он нашао код Претседника владе генерала Пецића.

Никада у историји наше администрације, ниједан функционер није узео на своја леђа толико бреме као Драг. Љ. Јовановић, примивши на себе и дужност управника града и дужност претседника Општине. Могло се сумњати да ли ће издржати. Али он је издржао.

Његова је радљивост феноменална и његова истрајност беспримерна.

Његов је задатак био двострук: одржати ред у Београду и обезбедити снабдевање Београда, али он је постигао и више: решио је многе техничке проблеме Београда.

Оно што је под управом његових претходника било немогуће, то је под његовом управом постало — Колумбово јаје!

Београд је преображен, и то је његова историска заслуга.

Случај Драг. Љ. Јовановића то је и једна велика сатисфакција за нас, новинаре. Његов пример је сјајна истражија Бизмаркова тезе: да од новинара могу постати добри администратори.

„Удар нађе искру у камену“...

Заслуга је генерала Пецића што је умео мобилисати све снаге и одабрати себа сараднике. То је оно што се зове организаторска способност, која је тако цењена у привредном и политичком животу.

Нацији с уна првом месту потребни шефови и организатори.

Генерал Пецић у овим тешким часовима које преживљаје Београд обратио се Д. Јовановићу да овоје искрство и своју пожртвовану активност стоног града Београђани са цупо постави у службу тешко рашеног претворања поздравили су ово именовање, полажући све наде у свога Претседника општине, који као владин Комесар има да решава безброј виталних проблема од којих зависи судбина хиљаде и хиљаде Београђана.

П. Р.

К. Ц.

Жрва српског народа

(Наставак са прве стране)

буде живела Србија дотле ће постојати и „Белог града“. Али ово бомбардовање нам је отворило очи и ми данас јасније гледамо у ствари. А то много више вреди него све порушене куће.

Ово бомбардовање нас је очерсало и дало нам снаге да сваки удар сачекамо пркосно и храбро, како то и доживије народу који се кроз целу своју историју борио за свој опстанак. Ми смо пронашли свога правог, непријатеља и умешало да га мрзимо.

„СРЕЂАН ВАМ УСКРС, БРАЂО СРБИ“, кажемо сада ми. Србија је овога пута ускрсла и стала у ред европских нација. Србија је данас стала у исти ред са осталим европским народима, жртвама англо-америчког варварства, народима, који се боре за једну солидарну Европу, за њену културу и један бољи и социјалнији поредак.

Енглеска је у току овога рата нашла на себе бескрајну мржњу свих европских народа, међу којима се налази и српски народ.

Нећемо никад заборавити...

Два ускршња дана године 1944 остаје у незаборавној успомени београдског грађанства: у та два радована дана, када се свака српска душа радовала великом празнику Христовог васкрсења, англоамериканци су сејали ужас смрти престоничким улицама бомбама из својих авиона које су немилосрдно погађале оно што је сиромашни престонички грађанин кроз бескрајне напоре стекао, а што није имало баш никаквог значаја у војном смислу.

Порушено је неколико стотина убогих престоничких домова и канцеларија у којима се зарађивао хлеб насушни. Погинуло је преко две хиљаде невиних, незаштитених Срба који ником ништа нису скривили.

Са оним што се дало снасти и извући испод рушевина, утучени и разочарани у оне који су се бесрзано називали „савезницима“, београђани се гнушају англоамериканаца. Стисну тих усана на којима се види највећи презир, београђани се заветују да ни када неће заборавити „савезничко“ бомбардовање Ускрса 1944.

Бомбардовање другог дана Ускрса било је нарочито тешко и језиво. Бомбе свих калибара, бацане с мржњом на све што је српско, разарале су куће, улице, болнице, надлештва. Оне

су просто просипане широм вароши. Кроз њихову заглашну тутњаву чуо се очајнички крик оних који су умрели у својим становима и који су били затрпани у рушевинама. Када је први талас прешао избезумљени свет, с клетвом на уснама, напуштао је домове и одлазио ван града.

Па ипак, и у овом бескрајном болу и несрећи, Београд је сачувао своје достојанство. Пре свега, они што су остали још у животу у дубинама својих ојађених душа плачу и одају пошту својим суграђанима који су погинули у терористичком бомбардовању своје престонице.

Терористичке бомбе англоамериканаца ујединиле су цео српски народ. Он, који се до јуче, у много случајева заносио, у два ускршња дана се потпуно отрезнио, увидео ову реалност своје садашњице, сау горчину својих дана. Богзна по који пут у својој историји, Београд ће опет као и Београђани, кроз смрт кренути спремни васкрсу. С Београдом и цео српски народ.

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржај: Велибор Јонаћ.

ШТАМПАРИЈА „БЕОГРАД А. Д.“ Дечанска бр. 31.

